PASSEND ONDERWIJS MBO

Waar heb je recht op?

INHOUDS-OPGAVE

Inleiding **4**
Waar heb je als student recht op? 5

1. Het vinden van een opleiding **6**

2. Kennismaking en inschrijving **7**
2.1 Aanmelding 7
2.2 Kennismakingsgesprek 8
2.3 Ondersteuningsafspraken 9
2.4 Betrokkenheid ouders/verzorgers 10

3. Tijdens de opleiding (en de stage) **11**
3.1 Organisatie van passend onderwijs 11
3.2 Ondersteuning tijdens de opleiding 11
3.3 Delen van het zorgdossier 12
3.4 Maatwerk in onderwijs en stage-uren 12
3.5 Hulpmiddelen voor onderwijs en voor stage via UWV 13
3.6 Tijdens je stage 13
3.7 Bindend studieadvies (BSA) 14
3.8 Bespreken en misschien aanpassen van de ondersteuningsafspraken 15
3.9 Geldzaken 15
3.10 Recht op gelijke behandeling 16

4. Examinering en diplomering **17**
4.1 Aanpassing in centrale examinering 17
4.2 Aanpassingen in instellingsexamens 18
4.3 Wie doet wat? 20
4.4 Niet eens met een beslissing over een examen 20
4.5 Andere opties dan een diploma 21

5. Ondersteuning op weg naar een baan **22**
5.1 Aanvullende begeleiding in de laatste fase van de opleiding 22

6. Handig om te weten: alle links **24**

INLEIDING

Deze handleiding is voor alle studenten die op school hulpmiddelen, aanpassingen, maatwerk of ondersteuning kunnen gebruiken. Niet alleen voor studenten die een ondersteuningsbehoefte hebben, maar ook voor studenten die om een andere reden maatwerk nodig hebben.

Deze handreiking is ontwikkeld door JOBmbo in samenwerking met het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en de MBO Raad. Dit is de eerste versie van de handreiking. Elke twee jaar zal de handreiking worden geëvalueerd en worden geüpdatet.

In deze handreiking vind je informatie voor veel verschillende situaties. Heb je vragen over jouw specifieke situatie? Bel of mail ons dan: 030 7900 915 of info@jobmbo.nl.

TIP

Het is belangrijk om aan te geven dat je hulpmiddelen of aanpassingen nodig hebt wanneer je start met je opleiding. School kan je dan beter helpen zodat jij jouw opleiding op een fijne manier kan volgen en afronden. Zo wordt de kans dat je je diploma haalt groter!

In deze video leggen we alles nog eens in het kort aan je uit!

WAAR HEB JE ALS STUDENT RECHT OP?

Wat kan een school allemaal bieden?

AANPASSINGEN

- Aanpassing in onderwijsuren
- Aanpassing in stage-uren (BPV)
- Aanpassingen in toetsen en examinering
- Aanpassingen in opdrachten

ONDERSTEUNING

- Ondersteuning van een consulent OZL[1]
- Faalangst-trainingen, training in plannen en organiseren etc.
- Hulpverlening op school zoals maatschappelijk werker, psycholoog
- Ondersteuning van een begeleider bij een auditieve beperking
- Ondersteuning van een begeleider bij een visuele beperking

BEGELEIDING

- Extra begeleiding voorafgaand en tijdens de beroeps-praktijkvorming (BPV)
- Extra begeleiding door mentor/coach/ studie-loopbaanbegeleider

LESSEN

- (Digitaal) toegankelijk lesmateriaal en methoden
- Een prikkelarme studieruimte
- Fysiek voorlezen
- Spraak- en voorleessoftware
- Afstands- of hybride onderwijs
- (Digitaal) toegankelijke toetsen en examens

LET OP!

Scholen bieden nog veel meer maatwerk dan de opties die we hier laten zien. Heb jij iets nodig wat hier niet tussen staat? Vraag dan aan je school wat er nog meer mogelijk is!

[1] OZL consulenten zijn er voor begeleiding van chronisch en psychosomatisch zieke mbo-studenten die onder reguliere medische behandeling zijn.

HET VINDEN VAN EEN OPLEIDING

Studenten met een chronische ziekte, beperking of een andere ondersteuningsbehoefte hebben evenveel recht op onderwijs als studenten zonder ondersteuningsbehoefte.

Als je op zoek bent naar een opleiding kan je de open dagen van scholen bezoeken. Hier leer je meer over de school en de opleidingen die je kan doen. Ook kan je hier vragen welke ondersteuningsmogelijkheden een school heeft. Daarnaast kan je op de website van een school of opleiding vaak meer informatie vinden. Wil je verschillende opleidingen of scholen vergelijken? Kijk dan op www.kiesmbo.nl.

Op www.mbotoegankelijk.nl kan je vinden wat jij nodig hebt voor je ondersteuningsbehoefte en hoe elke school dit aanbiedt. Ook verwijzen zij je naar de juiste contactpersoon per school.

REGEL Een school moet jou volledig en op tijd informeren over de hulpmiddelen en aanpassingen die zij bieden aan studenten. Vaak laten scholen zien wat er mogelijk is op open dagen, op hun website en in een studiegids. Ook een zorgcoördinator of ondersteuningscoach kan je vertellen welke hulpmiddelen en aanpassingen mogelijk zijn.

2 KENNISMAKING & INSCHRIJVING

Als je je aanmeldt voor een opleiding moet deze opleiding voorafgaand aan de inschrijving beoordelen of je ondersteuning nodig hebt.

2.1 AANMELDING

REGELS

- Wil je je inschrijven voor een opleiding, meld je dan **uiterlijk 1 april** aan. Je hebt dan recht op toelating.
- Je hoeft bij je aanmelding niet te vertellen dat je een ondersteuningsbehoefte hebt, maar een school moet wel onderzoeken of ze hulp of aanpassingen moeten bieden. Als je als student **niet** meldt dat je een ondersteuningsbehoefte hebt, hoeft de school geen hulp of aanpassingen te bieden. De school kan en hoeft dus geen hulp of aanpassingen te bieden totdat jij als student kenbaar maakt dat je dat nodig hebt. Zodra je dat wel doet, dan moet de school alsnog afspraken met je maken over hulpmiddelen en aanpassingen.
- Naast een handicap of chronische ziekte zijn er meerdere redenen waarom je een ondersteuningsbehoefte kan hebben. Zoals een bijzondere thuissituatie, armoede, mentale problemen, mantelzorg en ouderschap. We raden je aan om dit met school te delen. Doe dit tijdens het kennismakingsgesprek. Je kan deze redenen namelijk niet aangeven in het centrale aanmeldsysteem.

Als je je via een aanmeldsysteem aanmeldt bij de school van jouw keuze, dan kun je daar aangeven dat je een ondersteuningsbehoefte hebt. Wanneer je dit doet krijg je een kennismakingsgesprek met de school en kun je samen met de school afspraken maken over hulpmiddelen en/of aanpassingen.

TIPS

- JOBmbo raadt aan om in het aanmeldsysteem aan te geven dat je een ondersteuningsbehoefte hebt. Ook als je twijfelt of je hulp of aanpassingen nodig hebt voor je ondersteuningsbehoefte of als je liever geen hulp of aanpassingen wil tijdens je opleiding. Hierdoor krijg je een kennismakingsgesprek en daarin kan je altijd aangeven welke hulp je wel

2.2 KENNISMAKINGSGESPREK

Tijdens het kennismakingsgesprek zal de school uitleggen hoe de opleiding en het beroep eruitzien en vragen wat jij nodig hebt om de opleiding succesvol af te ronden. Als je een ondersteuningsbehoefte hebt zullen ze ook uitleggen wat er mogelijk is aan hulpmiddelen en aanpassingen.

Vaak plant school dan een tweede gesprek in om afspraken te maken en vast te leggen. Hier mogen ook je ouders/verzorgers bij zijn. Samen (jij en de school) moeten jullie je houden aan de afspraken die gemaakt worden en deze moeten minstens één keer per jaar geëvalueerd worden om te kijken of de afspraken nog steeds passend zijn.

BELANGRIJK

- Het aangeven van een ondersteuningsbehoefte mag en kan en kan er niet voor zorgen dat je geweigerd wordt voor de opleiding die je hebt gekozen.
- Geef tijdens een kennismakingsgesprek aan wat voor jou misschien lastig kan zijn en wat je nodig hebt van de school.

REGELS

- Een school mag jou niet weigeren omdat je een ondersteuningsbehoefte hebt. Een school mag je alleen weigeren als je niet aan de vooropleidingseisen voldoet. Dit heet het **toelatingsrecht**[2].
- Je hebt recht op hulpmiddelen en aanpassingen die nodig zijn om je opleiding goed te kunnen volgen, behalve als het voor de school onmogelijk is om dit te bieden. School moet dit dan wel kunnen aantonen.

[2] Er zijn een paar opleidingen waarvoor wel aanvullende eisen gesteld mogen worden. Zie voor meer informatie: https://wetten.overheid.nl/BWBR0040310/2023-08-01 en https://wetten.overheid.nl/BWBR0040310/2023-08-01#Bijlage.

2.3 ONDERSTEUNINGSAFSPRAKEN

Na het kennismakingsgesprek moeten de ondersteuningsafspraken op papier worden vastgelegd door jouw school en één keer per jaar opnieuw worden beoordeeld en worden aangepast als dit nodig is.

REGELS

- Vanaf je 16e kun je zelf akkoord gaan met de ondersteuningsafspraken die je met school maakt. Als je wil, mag je natuurlijk wel je ouders/verzorgers meenemen bij het maken van deze afspraken.
- Als je als student een aanpassing nodig hebt die de school nog niet biedt, moeten zij uitzoeken of ze dit toch kunnen bieden. Heel soms komt het voor dat een school dit uiteindelijk niet kan bieden.
- Het is mogelijk dat je tijdens je opleiding ontdekt dat je ondersteuning nodig hebt. Je school moet deze ondersteuning bieden. In dat geval moet je school samen met jou afspraken maken over passende hulpmiddelen en aanpassingen.

TIPS

- Stage (BPV) is een belangrijk onderdeel van je opleiding. Het is belangrijk om tijdens de kennismaking al te bespreken welke aanpassingen of ondersteuning nodig zijn op je stage.
- Leg ook vast dat er misschien extra afspraken gemaakt moeten worden voor het stage lopen. Dit leggen we verder uit in paragraaf 3.4.

2.4
BETROKKENHEID OUDERS/VERZORGERS

Als je belangrijke gesprekken hebt met school of je gaat afspraken maken over je ondersteuning dan mag je altijd je ouders of iemand anders meenemen als jij dat wil. Ook als je ouder dan 18 bent, kun je bij school aangeven dat je ouders/verzorgers of iemand bij wie je je fijn voelt betrokken moeten worden bij het maken van de afspraken. Het is handig om iemand mee te nemen naar belangrijke gesprekken zodat zij ook kunnen meeluisteren naar wat school voor jou kan doen. Geef het wel vooraf even aan bij school als je iemand wil meenemen naar een gesprek.

REGELS

- Als je 16 jaar of ouder bent moet je toestemming geven voor het verwerken van je persoonsgegevens. Je school mag dan persoonlijke gegevens over jou opslaan. Je ouder/verzorger heeft alleen toegang tot je studentdossier als jij hier toestemming voor geeft.
- Ook kun je als je 16 jaar of ouder bent, kun je aangeven dat je niet wil dat je ouders/verzorgers aanwezig zijn bij een gesprek met school. Je school moet dit respecteren.
- De school moet totdat je 18 jaar bent aan ouders/verzorgers aangeven wanneer en hoe vaak je niet op school bent geweest.

3 TIJDENS DE OPLEIDING (EN DE STAGE)

Samen met school ga je bepalen welke ondersteuning en begeleiding jij nodig hebt om je opleiding goed te kunnen volgen. Het belangrijkste om te weten is dat je recht hebt op aanpassingen die passen bij wat jij nodig hebt.

3.1 ORGANISATIE VAN PASSEND ONDERWIJS

Het kan per school verschillen of je te maken hebt met een zorgcoördinator, expert passend onderwijs, begeleider passend onderwijs of dat de school een zorgteam, ondersteuningsteam of begeleidingsteam heeft.

TIP

Zorg ervoor dat je weet bij je wie je terechtkunt op school als je vragen hebt over jouw hulpmiddelen of aanpassingen. Het is goed om dit tijdens de kennismaking af te spreken. Heb je nog geen kennismakingsgesprek gehad? Geef dit dan aan bij je mentor of een andere docent.

3.2 ONDERSTEUNING TIJDENS DE OPLEIDING

Op pagina 5 vind je allerlei ondersteuningsmogelijkheden zodat je alvast een idee hebt van wat school zou kunnen aanbieden. **Let op!** Niet alle ondersteuningsmogelijkheden worden genoemd in deze handreiking. Vaak is er nog veel meer mogelijk. Vraag daarom altijd op je school na wat er mogelijk is.

TIP

Kijk voor meer informatie op mbotoegankelijk.nl. Hier kun je meer informatie vinden over passend onderwijs in het mbo.

3.3
DELEN VAN HET ZORGDOSSIER

REGELS

- Alleen specifieke medewerkers (studieloopbaanbegeleiders, zorgcoördinatoren, mensen die ondersteuning bieden enz.) hebben toegang tot jouw zorgdossier. Jouw ondersteuningsbehoefte is dus niet automatisch bij alle docenten bekend. Ook als het helpend is voor jou om jouw ondersteuningsbehoefte te delen, is dit voor school alleen mogelijk op jouw verzoek.
- Scholen mogen wel een toelichting schrijven op basis van jouw ondersteuningsbehoefte. Hier mag alleen algemene informatie in staan over jou, maar geen specifieke diagnose. Er mogen wel adviezen in staan over hoe docenten het beste kunnen handelen bij jouw ondersteuningsbehoefte.

TIP Als je het belangrijk vindt dat alle docenten op de hoogte zijn van je ondersteuningsbehoefte, dan is het goed om tijdens het kennismakingsgesprek toestemming te geven en met school af te spreken dat ze dit met al jouw docenten delen.

3.4
MAATWERK IN ONDERWIJS EN STAGE-UREN

REGELS

- Als je door je ondersteuningsbehoefte minder uren op school of stage aanwezig kan zijn dan de wettelijke minimumnorm dan is er een maatwerkprogramma mogelijk met minder les- of stage-uren. Via toetsen en opdrachten bewijs je wat je hebt geleerd zodat je ontwikkeling goed zichtbaar is, hoeveel uren dat heeft gekost is minder belangrijk.[3]
- De school moet bij het aanbieden van een maatwerkprogramma waarbij je minder uren hoeft te volgen aantonen dat je het normale programma (tijdelijk) niet kan volgen. Dit kan met een verklaring van bijvoorbeeld een arts of maatschappelijk werker, maar het zou ook een deskundige medewerker van de school kunnen zijn.

Het kan zo zijn dat je belastbaarheid (hoeveel je kunt doen op een dag) van dag tot dag verschilt. Ook daarover kun je afspraken maken met school of met je stageplek.

[3] Dit is ook terug te vinden in het document Ruimte in regels en in het servicedocument onderwijstijd in het mbo in relatie tot jongeren met een extra ondersteuningsbehoefte.

3.5
HULPMIDDELEN VOOR ONDERWIJS EN VOOR STAGE VIA UWV

Als je bepaalde individuele hulpmiddelen nodig hebt bij het volgen van je opleiding of stage kan je hiervoor een vergoeding aanvragen bij het UWV of gebruikmaken van een regeling van UWV. Het gaat om de volgende voorzieningen:

1. Vergoeding voor een schrijf- of gebarentolk.
2. Meeneembare hulpmiddelen, zoals een aangepaste schooltafel of -stoel of een brailleleesregel. Het gaat hierbij om middelen die meestal niet op een opleiding/stagebedrijf aanwezig zijn. Denk niet te snel dat iets niet mogelijk is, neem altijd contact op met het UWV om te informeren naar de mogelijkheden, ook als het gaat om hulpmiddelen op het stagebedrijf.
3. Vervoer, zoals een vergoeding voor taxivervoer, aanpassingen van de eigen auto of auto of rolstoelbus in bruikleen.

Je moet deze middelen zelf aanvragen op de website van het UWV. Je school kan je hier natuurlijk wel bij helpen.

3.6
TIJDENS JE STAGE

Wanneer je een ondersteuningsbehoefte hebt is het goed om op school te bespreken welke hulpmiddelen, aanpassingen of extra begeleidingsmogelijkheden er zijn waar jij misschien gebruik van kan maken. Er zijn veel mogelijkheden om je stageperiode net wat passender voor jou te maken, bijvoorbeeld door aanpassingen in tijd en vorm van de stage of aanpassingen van de werkplek. Daarnaast kan je ook denken aan een jobcoach of een praktijksimulatie doen. Meer weten over mogelijke aanpassingen? Zie hoofdstuk 2.3. ‘Aanpassingen in de BPV’ in het BPV handboek.

Let op! Afspraken over aanpassingen, begeleiding en evaluatiemomenten moeten in de praktijkovereenkomst en eventueel in een begeleidingsplan worden opgeschreven (als bijlage). Als voorbeeld: in de praktijkovereenkomst staat ‘De student krijgt extra begeleiding’. In het begeleidingsplan staat dan vervolgens om hoeveel uur begeleiding dit gaat en van wie je de begeleiding krijgt.

Als je ondersteuning of aanpassingen nodig hebt om bepaalde taken binnen de stage te kunnen uitvoeren, moet je dat aangeven. Anders kan het stagebedrijf er geen rekening mee houden. Met als gevolg dat je niet kan voldoen aan de stagedoelen en dus je stage niet succesvol kan afronden. Je mag zelf kiezen of je dit wil aankaarten in je sollicitatiebrief, of in een eerste of tweede gesprek.

3.7
BINDEND STUDIEADVIES (BSA)

In het eerste jaar van je studie krijg je een (bindend) studieadvies, deze kun je op twee momenten krijgen:

- 3 of 4 maanden na de start van je studie als je opleiding een jaar duurt.
- Tussen 9 en 12 maanden na de start van je studie als je opleiding langer dan een jaar duurt.

Je kan een positief of negatief advies krijgen. Bij een negatief advies heb je niet de resultaten behaald die je zou moeten behalen en school adviseert je dan om niet verder te gaan met deze opleiding. De school mag zelf bepalen of een negatief studieadvies bindend is, bijvoorbeeld dat je wordt uitgeschreven van de opleiding. De school moet in het studentenstatuut beschrijven welke gevolgen een bindend negatief studieadvies heeft. Een negatief studieadvies kan ook niet-bindend zijn. Je mag dan door naar het 2e jaar.

REGELS

- Vóórdat je een negatief studieadvies hebt gekregen moet je een gesprek hebben gehad over je studievoortgang, een schriftelijke waarschuwing hebben ontvangen en genoeg tijd hebben gekregen om het te verbeteren.
- Het studieadvies is gebaseerd op studieresultaten en studievoortgang. Als je een negatief bindend studieadvies krijgt van de opleiding moet je dat schriftelijk ontvangen en daarbij moet de school vermelden hoe je in beroep kan gaan.
- Als een school je met een negatief bindend studieadvies uitschrijft zijn zij verplicht om je te ondersteunen bij het vinden van een andere opleiding.
- School is verplicht om ouders/verzorgers te informeren over jouw studievoortgangsresultaten als je jonger dan 18 jaar bent. Hier valt ook het bindend studieadvies onder. Als je ouder dan 18 jaar bent informeren ze alleen jou, behalve als je aangeeft dat je wil dat je ouders betrokken worden.

REKENING HOUDEN MET PERSOONLIJKE OMSTANDIGHEDEN

Het kan zo zijn dat je door bijvoorbeeld een ziekte of ondersteuningsbehoefte minder goede resultaten haalt. Als je ondersteuningsbehoefte ervoor zorgt dat je onvoldoende studievoortgang hebt dan mag je geen negatief bindend studieadvies krijgen. Als student moet je dan echter wel aangeven hoe je ondersteuningsbehoefte invloed heeft gehad op je studieresultaten.

3.8
BESPREKEN EN MISSCHIEN AANPASSEN VAN DE ONDERSTEUNINGSAFSPRAKEN

TIP

Als je wil kun je je ouders of iemand anders meenemen naar deze evaluatie. Zij kunnen meekijken of de hulpmiddelen en aanpassingen die je krijgt passend zijn.

REGEL

Je school moet de afspraken die jullie samen hebben gemaakt minstens één keer per jaar samen met jou bekijken om te kijken of er iets aangepast moet worden. De school is er verantwoordelijk voor dat dit gebeurt.

3.9
GELDZAKEN

MBO-STUDENTENFONDS

REGELS

- Als je door bijzondere omstandigheden studievertraging oploopt en (nog) geen recht hebt op studiefinanciering (dit geldt voor studenten onder de 18) dan kun je in aanmerking komen voor financiële ondersteuning vanuit het mbo-studentenfonds van je school.
- Van dit fonds kan je ook gebruik maken als je jouw leermiddelen of lesmaterialen niet kan betalen.

STUDIETOESLAG

Naast regelingen via school kun je ook bij de gemeente een studietoeslag aanvragen als je door een beperking of chronische ziekte niet kunt bijverdienen naast je studie. Deze studietoeslag kun je aanvragen bij je eigen gemeente geldt vanaf 18 jaar. In sommige gemeenten is dit ook mogelijk als je jonger bent dan 18. Meer informatie vind je op de website van de Rijksoverheid.

VOORZIENINGEN VANUIT DUO (DIENST UITVOERING ONDERWIJS)

Als je een entree of een mbo-2 opleiding doet ontvang je vanaf 18 jaar studiefinanciering. De basisbeurs, aanvullende beurs en het studentenreisproduct is dan een gift. Dit hoef je dus niet terug te betalen.

Als je een mbo-3 of mbo-4 opleiding doet ontvang je vanaf 18 jaar studiefinanciering. Dit is een prestatiebeurs: als je binnen 10 jaar een diploma op mbo-3 of -4 behaalt wordt je prestatiebeurs een gift, dit hoef je dus niet terug te betalen.

Als je geen mbo-3 of -4 diploma behaalt binnen 10 jaar, dan moet je de prestatiebeurs en het gebruik van een studentenreisproduct (ov-chipkaart) terugbetalen.

Mocht je studievertraging oplopen door bijzondere omstandigheden, dan zijn er meerdere mogelijkheden:

1. Verlenging van de diplomatermijn: Als het je niet lukt om binnen 10 jaar je diploma te halen, dan kan je een verlenging van de diplomatermijn aanvragen. Meer informatie kan je vinden bij DUO.
2. Omzetting van de prestatiebeurs in een gift: Als je je diploma niet (binnen 10 jaar) hebt kunnen halen door een functiebeperking of chronische ziekte, dan kan de prestatiebeurs worden omgezet in een gift. Dit kan pas aangevraagd worden nadat je de studie niet hebt behaald, dus je kan het risico lopen dat deze niet wordt omgezet in een gift. Meer informatie is te vinden bij DUO.
3. Verlenging van de prestatiebeurs: Lukt het niet om je diploma te halen binnen de prestatiebeursduur? Dan kun je in sommige gevallen een eenmalige verlenging van 12 maanden krijgen. Dit heet de voorziening prestatiebeurs. Meer informatie is te vinden bij DUO.
4. Nieuwe aanspraak op studiefinanciering: Blijkt tijdens de opleiding dat je de opleiding nooit kan afronden? Of dat je het beroep waarvoor je wordt opgeleid nooit kan uitoefenen? Als je voldoet aan de voorwaarden, kan je helemaal opnieuw studiefinanciering ontvangen. Kijk bij DUO voor meer informatie.

OVERIGE LANDELIJKE REGELINGEN

Kijk voor meer landelijke regelingen zoals een uitkering of persoonsgebonden budget op mbotoegankelijk.nl.

3.10
RECHT OP GELIJKE BEHANDELING

Als student met een ondersteuningsbehoefte heb jij evenveel recht om te studeren als elke andere student. Dit staat in de wet gelijke behandeling op grond van handicap en chronische ziekte. Als je merkt dat je vanwege je ondersteuningsbehoefte anders behandeld, uitgesloten of beperkt wordt waardoor je niet op dezelfde manier gebruik kan maken van het onderwijs als andere studenten word je misschien wel gediscrimineerd. Het is dan belangrijk om dit aan te kaarten op school of hier een melding van te maken bij een anti-discriminatie meldpunt. Ook kan je hierover advies vragen aan het College van de Rechten van de Mens. Mocht je hier meer informatie over willen dan kan je ook altijd opnemen met JOBmbo.

4 EXAMINERING EN DIPLOMERING

Tijdens je opleiding moet je examens maken. Ook hiervoor zijn hulpmiddelen en aanpassingen mogelijk. Ook leggen we je uit aan welke voorwaarden je moet voldoen om in aanmerking te komen voor een diploma en welke opties er zijn als een diploma niet haalbaar is.

4.1 AANPASSING IN CENTRALE EXAMINERING

De centrale examens in het mbo zijn Nederlands lezen en luisteren en voor mbo-4 ook Engels lezen en luisteren. Deze examens worden digitaal afgenomen.

REGELS

Het College voor Toetsen en Examens (CvTE) stelt regels op:

- Over hulpmiddelen die gebruikt mogen worden bij centrale examens. **Let op!** Deze kunnen anders zijn dan voor de schoolexamens.
- Voor een aangepaste wijze of vorm van centrale examinering bij studenten met een handicap of chronische ziekte.

In de ‘regeling aangepaste wijze of vorm van examineren centrale examens mbo’ staat beschreven wat je school mag en moet doen als ze aanpassingen voor jou organiseren als je die nodig hebt. Hier vind je de regeling.

Daarnaast vernieuwt het CvTE jaarlijks de informatie in het document ‘Passend examineren in het mbo’ dat te vinden via examenbladmbo.nl. Hierin geeft het CvTE meer informatie over de verschillende vormen van passend examineren bij de centrale examens en wat er nodig is om dat te regelen. Er worden voorbeelden en mogelijkheden gegeven voor:

- Aangepaste examens voor studenten met een auditieve of visuele beperking.
- Aanpassingen die voor alle studenten mogelijk zijn, zoals aanpassingen in de examenomgeving.
- Aanpassingen die passen bij de manier waarop de centrale examens afgenomen moeten worden.

Als je aanpassingen nodig hebt gaat de examencommissie daarover, alleen zij mogen een aanpassing toestaan. Krijg je de aanpassing niet maar denk je dat deze wel nodig is om je examen te halen of heb je hier volgens jou wel recht op, dan kun je in beroep gaan tegen het besluit van de examencommissie. Hoe je dit doet leggen we verder uit in paragraaf 4.5

DESKUNDIGENVERKLARING

Een deskundigenverklaring is niet nodig:

- Als je een zintuiglijke beperking hebt (zicht, gehoor enz.).
- Als je een lichamelijke beperking hebt.
- Als je een beperking hebt door een lichamelijke chronische ziekte.

In alle andere gevallen is een deskundigenverklaring wel nodig.

WIE MAG EEN DESKUNDIGENVERKLARING AFGEVEN?

Een deskundigenverklaring mag alleen opgesteld worden door een deskundige die deskundig is op dat vakgebied. Bijvoorbeeld een psycholoog/psychiater bij psychische/psychiatrische problemen en een orthopedagoog bij ontwikkelings-, opvoed- en leerproblemen.

WELKE INFORMATIE MOET IN DE DESKUNDIGENVERKLARING STAAN?

Een deskundige geeft in de verklaring aan welke ondersteuningsbehoeften je hebt en wat je als student nodig hebt. Hierin hoeft geen diagnose in te staan, alleen een beschrijving van de ondersteuningsbehoeften is genoeg.

MOET DE DESKUNDIGENVERKLARING WORDEN BEWAARD?

Ja, als deze nodig is voor het geven van aanpassingen bij de centrale examinering. Dan moet deze verklaring worden opgenomen in je dossier. Alleen het deel van de verklaring waarin staat welke aanpassingen nodig zijn, moet worden bewaard.

4.2 AANPASSINGEN IN INSTELLINGSEXAMENS

Voor de instellingsexamens beslist de examencommissie over mogelijke aanpassingen. Algemene regels hierover moet een school opnemen in de Onderwijs- en Examenregeling (OER). Deze OER moet je kunnen inzien op de website van je school of in je schoolaccount.

Je kan aanpassingen nodig hebben voor instellingsexamens. Deze moet je aanvragen bij de examencommissie. De aanpassingen moeten:

- Geschikt zijn en nodig. En belemmeringen wegnemen zodat je het examen kan maken.
- Niet zorgen voor verlaging van het niveau.
- Niet de eisen aanpassen.
- Geen onevenredige belasting vormen voor de school.

MOGELIJKE AANPASSINGEN

Er zijn verschillende categorieën van aanpassingen:

Aanpassingen in het maken van het examen, zoals:

- Extra tijd
- Examen maken in een andere ruimte
- Pauzeren
- Gebruiken van koptelefoon/oordopjes
- Mondeling examen in plaats van schriftelijk
- Examen maken op de computer in plaats van op papier

Hulpmiddelen toestaan, zoals:

- Voorleessoftware
- Voorlezen door persoon
- Gebarentolk
- Schrijftolk
- Kleuren benoemen
- Groter beeldscherm
- Rekenkaarten
- Gebruik van andere tools

Vorm en inhoud van het examen aanpassen: De eisen worden niet veranderd. Maar het examen wordt aangepast, zodat op een andere manier dan het standaardexamen beoordeeld kan worden of de student de kwalificatie-eisen beheerst.

TIP

Het is handig om de aanpassingen en hulpmiddelen die je tijdens examens mag gebruiken ook in de les te gebruiken als je deze nodig hebt. Zo kan je aan de ondersteuning wennen en bepalen of dit handig is tijdens een examen. Vraag op school na wat er mogelijk is.

4.3
WIE DOET WAT?

Je moet als student zelf de aanpassingen in examinering aanvragen bij de examencommissie. Iemand van school moet je hierbij helpen.

TIP

Zorg dat je bij het kennismakingsgesprek de mogelijke aanpassingen bij examens (en hoe je die aanvraagt) al bespreekt. Zodra je weet welke aanpassingen je nodig hebt kun je deze al aanvragen bij de examencommissie. De aanvraag moet voor de examenperiode zijn afgerond. **Let op!** Begin hier op tijd mee.

De examencommissie:

- Beslist over de aanvraag.
- Geeft opdracht aan de docenten of het examenbureau om de aanpassingen uit te voeren.
- Controleert (steekproefsgewijs) of de aanpassingen niet zorgen voor een slechtere kwaliteit.

Het onderwijsteam:

- Ondersteunt je bij het doen van de aanvraag.
- Schakelt als dat nodig is deskundigen in om te adviseren over aanpassingen die je nodig hebt.
- Legt afspraken vast in het studentdossier.
- Organiseert de aangepaste examinering.
- Geeft instructies aan beoordelaars, surveillanten, etc.
- Voert het examen uit.
- Beoordeelt het examen.
- Evalueert het examen.

4.4
NIET EENS MET EEN BESLISSING OVER EEN EXAMEN

Ben je het niet eens met een beslissing van de examencommissie of van een examinator? Dan kan je hiertegen in beroep gaan bij de Commissie van Beroep voor de Examens. Iedere school moet zo'n commissie hebben. Meer informatie staat in de handreiking Klacht, bezwaar en beroep.

Mocht je het niet eens zijn met de uitspraak van de Commissie van Beroep voor de Examens? Dan kan je beroep aantekenen bij de afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State. Meer informatie vind je op de site van de Raad van State.

4.5
ANDERE OPTIES DAN EEN DIPLOMA

Als het niet lukt om de opleiding helemaal af te ronden en je diploma te halen (door een ondersteuningsbehoefte of andere redenen) dan zijn er andere opties zoals een mbo-certificaat of -verklaring.

MBO-CERTIFICATEN

Een mbo-certificaat is een officieel erkend bewijs dat je een bepaald onderdeel van een mbo-opleiding met succes hebt afgerond. Dit kan bijvoorbeeld voor een losse module zijn, een set modules of delen van een kwalificatie.

REGELS

- Het ministerie van Onderwijs bepaalt voor welke onderdelen van een kwalificatie een certificaat uitgereikt kan worden.
- Je moet voldoen aan de exameneisen die bij dat onderdeel horen om in aanmerking te komen voor een certificaat. Meer informatie vind je op de website van SBB.

MBO-VERKLARING

REGELS

- Als je jonger bent dan 23 jaar [4] en nog geen startkwalificatie hebt behaald is de examencommissie verplicht om een mbo-verklaring te geven. Dit is een bewijs van de behaalde examenresultaten voor studenten die zonder diploma de school verlaten. Je hoeft dit niet aan te vragen, deze moet je automatisch krijgen.
- Als je wel al een startkwalificatie hebt behaald of ouder bent dan 23 jaar [5] dan kun je zelf om een mbo-verklaring vragen. De examencommissie moet deze uitreiken.

[4] Vanaf 1-1-2026 gaat de Wet van school naar duurzaam werk in. De hierboven genoemde leeftijd van 23 jaar zal dan naar 27 jaar gaan.

[5] Vanaf 1-1-2026 gaat de Wet van school naar duurzaam werk in. De hierboven genoemde leeftijd van 23 jaar zal dan naar 27 jaar gaan.

5 ONDERSTEUNING OP WEG NAAR EEN BAAN

Misschien kan je wel een steuntje in de rug gebruiken bij het zoeken naar een baan na je studie. School kan je hierbij helpen. Vanaf 1 januari 2026 zal er een nieuwe wet ingaan. Deze wet heet van school naar duurzaam werk. Dit houdt in dat school je goed moet begeleiden naar een volgende opleiding of een baan.

5.1 AANVULLENDE BEGELEIDING IN DE LAATSTE FASE VAN DE OPLEIDING

Scholen moeten aanvullende loopbaanbegeleiding gaan aanbieden. Je mag zelf kiezen of je deze hulp wil gebruiken. Voorbeelden hiervan zijn:

- Samen een persoonlijk plan maken.
- Helpen met het schrijven van een cv of een sollicitatiebrief.
- Helpen met het contact opnemen bij een bedrijf.
- Sollicitatie- of andere trainingen.
- Je school kan contact met je blijven houden om na te gaan of je op je plek zit bij je baan.

EXTRA HULP VIA DE GEMEENTE

Mocht je toch nog extra hulp nodig hebben, dan kan je gemeente je ook helpen. Je gemeente kan ervoor zorgen dat een bedrijf je makkelijker kan aannemen. Bijvoorbeeld door te zorgen voor de juiste hulpmiddelen en aanpassingen bij een bedrijf. Een gemeente kan dit al doen als je nog op school zit.

DOORSTROOMPUNTEN

Ben je gestopt met je opleiding voordat je een mbo-2, -3 of -4 diploma hebt gehaald? Dan kan een doorstroompunt van jouw gemeente je verder helpen. Hier kun je terecht totdat je 27 jaar bent. Het doorstroompunt kan je helpen bij het vinden van een nieuwe opleiding. Als dat niet bij je past kunnen ze ook helpen bij het vinden van werk. Het doorstroompunt neemt zelf contact met je op. Hier vind je een overzicht van doorstroompunten en de contactgegevens daarvan.

REGELS

- Als je je diploma gehaald hebt kan je tot één jaar na het halen van je diploma terecht bij je school voor aanvullende loopbaanbegeleiding. School moet je hierbij helpen en kan de gemeente inschakelen als er extra hulp nodig is.
- Bij de gemeente kan je ook nog langer dan een jaar na je afstuderen terecht voor hulp bij je volgende stap.
- Als je een entree of mbo-2 (bol) opleiding hebt gedaan moet je school je hulp aanbieden. Ja mag zelf kiezen of je dit wil gebruiken.
- De aanvullende loopbaanbegeleiding moet in ieder geval persoonlijk zijn. Dit kan bijvoorbeeld in een gesprek op school, telefonisch of via een persoonlijk appje. Het mag geen formulier zijn dat voor iedereen hetzelfde is en niet aan jou is gericht.
- Mocht je gebruik willen maken van de aanvullende begeleiding, dan moet deze gericht zijn op jouw wensen.
- Het maakt niet uit hoe oud je bent als je gebruik wil maken van aanvullende loopbaanbegeleiding.

Soms kan je school ook aanvullende begeleiding bieden aan mbo-2 (bbl) of aan mbo-3 en mbo-4 (bol) studenten. Dit kun je terugvinden in het studentenstatuut van de school.

Op mbotoegankelijk.nl vind je meer informatie over:

- Landelijke regelingen die helpen bij het zoeken naar werk.
- Tips over voorbereiding op en uitvoering van werk.

6 HANDIG OM TE WETEN: ALLE LINKS

In dit laatste hoofdstuk van de handreiking hebben we een overzicht gemaakt van alle links die genoemd zijn in de handreiking. Hier kun je aanvullende informatie vinden over het studeren met een ondersteuningsbehoefte en meer.

- https://ecio.nl/publicaties/informatiekaarten-wegwijs-op-mbo-hbo-of-universiteit/ Deze link gaat naar een webinar. De organisatie ECIO heeft informatiekaarten gemaakt met tips en advies die handig kunnen zijn voor verschillende momenten in je studie.
- Handreiking Klacht, bezwaar en beroep aangescherpt - Onderwijs en examinering
- Studentenzaken - Raad van State Mocht je meer je meer informatie zoeken over hoe het zit met klachten indienen, bezwaar maken of in beroep gaan dan kan je hier meer informatie over vinden in deze handreiking van de MBO raad of op de website van de Raad van State.
- MijnSBB - Kwalificatieregister In de handreiking hebben we het ook gehad over de mogelijkheden wanneer je geen diploma kan halen. Op deze website kan je nog meer informatie vinden over de kwalificatiestructuur van keuzedelen en kwalificaties tot mbo-certificaten.
- KiesMBO Twijfel je nog over welke opleiding bij jou past of ben je benieuwd naar welke opleidingen er allemaal zijn en wil je deze met elkaar vergelijken dan kan je hier terecht.
- Onbelemmerd studeren: welke voorzieningen, aanpassingen of (financiële) regelingen heb jij nodig? | mbo toegankelijk Ben je op zoek naar aanvullende informatie over wat je nodig hebt voor jouw ondersteuningsbehoefte, hoe elke school dit aanbiedt en een verwijzing naar de juiste contactpersoon bij jou op school dan kun je terecht op mbo toegankelijk.
- BPV-handboek voor begeleiding van mbo-studenten met extra ondersteuningsbehoefte - Passend Onderwijs Als jouw vragen rondom passend onderwijs vooral te maken hebben met mogelijke aanpassingen en begeleiding bij je stage, dan kun je meer informatie vinden in dit handboek.
- Hoe hoog is de studietoeslag voor studenten met een medische beperking? | Rijksoverheid.nl Hier vind je meer informatie over studietoeslag wanneer je studeert met een medische beperking.

- Verlenging van de diplomatermijn – Mbo – DUO Zakelijk Hier vind je aanvullende informatie over het verlengen van je diplomatermijn of prestatiebeurs.
- Omzetting van de prestatiebeurs – Mbo – DUO Zakelijk Als je vraag gaat over het omzetten van de prestatiebeurs in een gift dan vind je de informatie daarover ook bij DUO.
- Voorziening prestatiebeurs: Nieuwe aanspraak op studiefinanciering - DUO Wil je meer informatie over een nieuwe opleiding, omdat je de vorige studie niet hebt kunnen afronden vanwege jouw ondersteuningsbehoefte, klik dan op deze link.
- Landelijk punt discriminatiezaken - discriminatie.nl Merk jij dat je anders behandeld wordt vanwege je ondersteuningsbehoefte, dan is er een meldpunt anti-discriminatie waar je een melding kan maken.
- Home | College voor de Rechten van de Mens Daarnaast kan je hierover ook advies vragen aan het College van de Rechten van de Mens.
- wetten.nl - Regeling - Regeling aangepaste wijze of vorm van examineren centrale examens mbo 2024 - BWBR0050075 Wil je meer weten over de regeling aangepaste wijze of vorm van examineren centrale examens mbo dan kan je hier de informatie daarover vinden.
- Passend examineren in het Mbo In het document ‘Passend examineren in het mbo’ vind je informatie van CvTE over verschillende vormen van passend examineren bij centrale examens en wat ervoor nodig is om dit te regelen.
- Hoe neem ik contact op met de Doorstroompunt-regio’s (RMC-regio’s)? | Rijksoverheid.nl Ben je gestopt met je opleiding voordat je een diploma hebt gehaald? Dan neemt een doorstroompunt contact met je op, maar je kan hier ook zien met welk punt je zelf contact kan opnemen.

WAT IS PASSEND ONDERWIJS?

In deze video leggen we nog eens kort uit waar je precies recht op hebt.

BEKIJK
Wat is Passend Onderwijs?
N
JobMBO
31.5K Abonnees
ABONNEREN

HEB JE EEN VRAAG?

Heb je toch nog vragen over passend onderwijs, weet je niet waar je terecht kunt of word je toch niet goed geholpen bij een andere organisatie? Bel, mail of app dan naar ons, JOBmbo. Wij kunnen met je meedenken en advies geven over wat je dan het beste kan doen.

030 - 7900 915

info@jobmbo.nl

06 - 83315697

jobmbo.nl